

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

**ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ
ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ”**

Харків
2012

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

**ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ
ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ”**

**галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”,
6.030202 “Міжнародне право”**

**Харків
2012**

Навчально-методичний посібник для індивідуальної роботи студентів з навчальної дисципліни “Філософські проблеми правового виховання” (галузь знань 0304 “Право”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”, напрям підготовки 6.030401 “Правознавство”, 6.030202 “Міжнародне право”) / уклад.: О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, Ю. Ю. Калиновський та ін. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2012. – 21 с.

У к л а д а ч і: О. Г. Данильян,
О. П. Дзьобань,
Ю. Ю. Калиновський,
С. І. Максимов,
Є. М. Мануйлов,
В. А. Трофименко

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 3 від 29.05.2012 р.)*

1. В С Т У П

Навчальна дисципліна “Філософські проблеми правового виховання” є важливою для формування професійного світогляду майбутнього юриста як носія не тільки юридичних знань, а й зразків правової поведінки.

Завдання даної дисципліни полягають: в усвідомленні студентами сутності, змісту й функцій правового виховання, його місця у формуванні правової культури та правосвідомості громадян України, важливої ролі у побудові правової держави, формуванні й розвитку у студентів сучасного системного правового світогляду, ознайомленні із вітчизняними та закордонними зразками й особливостями правового виховання; оволодінні системою знань щодо форм, методів та принципів правового виховання з метою їх практичного застосування у професійній діяльності; формуванні у студентів високих моральних якостей та стандартів правової поведінки, які ґрунтуються на загальнолюдських та національних цінностях, почутті відповідальності за виконання професійного обов’язку.

Відповідно до вимог програми з філософських проблем правового виховання передбачено такі форми індивідуальної роботи, як доопрацювання лекцій, самостійне ознайомлення з першоджерелами, тематичною літературою; підготовка рефератів з теми (модуля) або вузькоспеціальної проблематики тощо. Серед інших форм можна виділити такі: анотування прочитаної додаткової літератури, в тому числі періодичних видань, бібліографічний опис, участь у роботі гуртка, проблемної групи з філософських питань правового виховання, підготовка тез, статей, конкурсних наукових робіт із навчальної дисципліни, підготовка перекладу з іноземної мови, складання кросвордів, написання есе. Важливо підкреслити, що ці форми не є вичерпними,

оскільки Болонська система освіти дає можливість студенту запропонувати викладачеві власний вид індивідуальної роботи та виконувати її.

Нормативну базу цих завдань становлять нормативні акти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, серед яких наказ № 812 від 20 жовт. 2004 р. “Про особливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу”, Рекомендації щодо впровадження кредитно-модульної системи у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації, затверджені наказом МОН України № 774 від 30.12.2005 р., та акти Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”, первинним з яких є “Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців”.

Слід звернути увагу, що за межами аудиторії студент може виконувати індивідуальну та вести самостійну роботу.

2. ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

До основних видів індивідуальної роботи студентів можна віднести такі, як:

1. Підготовка та написання реферату.
2. Участь у роботі студентського наукового гуртка чи проблемної групи.
3. Підготовка тез та участь у наукових конференціях.
4. Анотування та реферування навчальної літератури, наукових джерел із навчальної дисципліни “Філософські проблеми правового виховання”.
5. Складання бібліографії.
6. Переклад з іноземної мови.
7. Складання кросворду, тесту з навчальної дисципліни “Філософські проблеми правового виховання”.
8. Інші, запропоновані студентами форми індивідуальної роботи.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДО ПІДГОТОВКИ РЕФЕРАТУ

Загальні положення. Написання реферату з дисципліни “Філософські проблеми правового виховання” є однією з форм індивідуальної роботи студентів. Реферат має бути самостійною, завершеною роботою, що відображає наукові інтереси здобувача, його знання, навички, уміння й виступає формою залучення автора до специфіки теоретичної праці. Компілятивність реферату не виключає необхідності бути цілісною, завершеною, з певною структурою працею, де автору потрібно показати вміння послідовно, логічно викладати зміст поставленої проблеми. Крім цього, повинно мати місце і творче осмислення, інтерпретація, тлумачення останньої, її хоча б часткове узагальнення, розв’язання як науково значущої проблеми. Тема реферату ґрунтується на аналізі та вирішенні однієї або декількох проблем правового виховання в Україні. Обрана тема має сприяти найбільш повному розкриттю здібностей студента, ліквідувати прогалини або, навпаки, продемонструвати глибину та системність знань.

Структура реферату. Структура реферату традиційна: вступ, основна частина (два – три питання), висновок, список використаної літератури.

У вступі з'ясовуються актуальність проблеми, її значущість, рівень розробленості, необхідність проведення дослідження, формулюються конкретні завдання й мета реферату. За обсягом вступ має бути орієнтовно 1-2 с.

В основній частині розкривається сама тема дослідження. Текст повинен точно відповідати плану. При цьому автору необхідно не тільки висвітлити основні проблеми обраної теми і можливе їх вирішення, а й показати різні підходи й запропонувати власну інтерпретацію, свої форми й методи розв'язання поставлених питань.

Розкриття теми реферату може здійснюватися порізному: чи в історичному плані (від минулого до сьогодення), чи в логічному плані (за головними, істотними, вузловими моментами), чи в актуальному плані (від нинішнього часу, через його призму, до минулого і про минуле).

У висновках підбиваються підсумки роботи, подається узагальнення важливих положень, резюмується, наскільки вдалося виконати задумане, вирішити заявлене у вступі. Обсяг висновків не повинен перевищувати 1-2,5 с.

Завершує реферат список використаної літератури.

Вимоги до оформлення реферату. Як і будь-яка дослідницька робота, реферат має відповідати певним вимогам щодо змісту – це суворе і точне цитування, адекватність переказу точки зору того чи іншого автора, його поглядів, ідей, висунутих проблем і положень, достовірність посилань. При оформленні слід додержуватися таких правил:

а) перша сторінка (без номера) відводиться для обкладинки реферату і не входить у загальну кількість сторінок (зразок наведено на с. 11);

б) на другій сторінці наводиться план, який включає до себе такі реквізити: угорі посередині сторінки друкується слово “ЗМІСТ”, нижче – “Вступ” (без позначення номера), потім позначені номерами розділи, яких має бути не більше чотирьох. Наступний розділ “Висновки” також не зазначається власним номером. На останньому місці плану (теж без номера) стоїть “Список використаної літератури”. Сам список додається в кінці реферату з нової сторінки;

в) після сторінки з планом наводиться текст реферату з послідовним повторенням назв розділів. Наприкінці кожного розділу слід зробити відповідні висновки щодо розглянутого питання. Завершують роботу загальні власні висновки автора, яких він дійшов працюючи над темою.

г) список літератури, яка вивчається і цитується, складається або відповідно до порядку її використання, або в алфавітному порядку. Н а п р и к л а д:

12. Правова культура в умовах становлення громадянського суспільства: моногр. / за ред. Ю. П. Битяка, І. В. Яковюка. – Х.: Право, 2007. – 248 .

Статтю періодичного видання слід наводити таким чином:

13. Данильян О. Г. Основи організації та управління правовим вихованням / Данильян О. Г. // Вісн. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Сер.: Філосо., філосо. права, політол., соціол., 2010. – Вип. 4. – С. 3-13.

Більш докладні приклади оформлення бібліографічного опису у списку літератури, який наводиться у рефераті, можна знайти у виданні: Довідник здобувача наукового ступеня. – К.: Ред. “Бюлетеня ВАК України”, 2000;

д) на останній сторінці списку літератури автор ставить дату і свій підпис;

е) посилання на авторів літератури, що цитується, вказуються в тексті у квадратних дужках, наприклад [1, с. 3], де перша цифра означає порядковий номер джерела зі списку, друга – сторінку, або внизу кожної сторінки реферату – з позначенням усіх вихідних даних джерела;

є) реферат друкується на одній сторінці стандартного аркуша паперу через 1,5 інтервали, з берегами не менше 3 см ліворуч, 1,5 см праворуч, 2 см зверху і знизу. Шрифт – Times New Roman, 14. Обсяг реферату – до 20 с.;

ж) реферат має бути ретельно вичитаний і прошитий.

Реферат здається викладачеві в електронному варіанті на диску CD-R. При здачі реферату на диску студент повинен виконати всі вимоги до оформлення реферату, крім тих, які стосуються його відтворення на папері. Файл на диску має бути збережений у форматі Документ MS Word 97-2003 з розширенням.doc. Ім'ям файлу є прізвище студента.

ОРИЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ РЕФЕРАТІВ

1. Сутнісні характеристики правового виховання.
2. Праворозуміння як світоглядна основа правового виховання.
3. Філософія виховання як методологічна основа розуміння сутності правового виховання.
4. Ціннісні основи правового виховання.
5. Традиції як соціокультурне підґрунтя правового виховання.
6. Роль правового виховання в процесі формування правової культури.
7. Правове виховання в контексті професійної діяльності юристів.
8. Правове виховання як виховання особистості
9. Правове виховання й освіта: діалектика взаємозв'язку.
10. Правове виховання як організована діяльність соціальних суб'єктів.
11. Система принципів побудови й реалізації механізму правовиховного процесу.
12. Методи, способи, форми, прийоми та засоби діяльності суб'єктів системи правового виховання.
13. Діалектика державної організації й суспільної самоорганізації у процесі правового виховання.
14. Інформація як засіб реалізації механізму функціонування системи правового виховання в перехідних умовах.
15. Система організації та управління правовим вихованням в сучасному суспільстві.
16. Основні етапи та напрямки формування правосвідомості й правової культури.
17. Проблеми аналізу стану правового виховання в суспільстві та оцінка його ефективності.
18. Організація правового виховання в сучасному суспільстві: проблеми та основні завдання.
19. Соціальний контроль за правовим вихованням та його основні функції.
20. Інформаційне забезпечення правового виховання та його основні завдання.

21. Демократична правосвідомість та правова культура: до визначення поняття.
22. Демократична правосвідомість: комунікативно-дискурсивний підхід.
23. Роль правового виховання у формуванні демократичної правосвідомості в сучасній Україні.
24. Особливості сприйняття демократичних цінностей у сучасному українському суспільстві.
25. Особливості правового виховання у США.
26. Правове виховання в Європі: історичний аспект.
27. Роль релігії у правовому вихованні в західних країнах.
28. Громадянсько-правове виховання в сучасних західних країнах: особливості і тенденції розвитку.
29. Роль західного кінематографу у правовому вихованні в країнах Європи та Америки.
30. Права людини крізь призму шариату.
31. Традиції розуміння злочину і покарання в країнах арабського світу.
32. Співвідношення особистості і суспільства у правосвідомості й громадській етиці китайців (японців).
33. Особливості національного правового менталітету азійців як вагомий чинник їхнього цивілізаційного відродження у 80-90-х рр. XX ст.
34. Родина як фундаментальна морально-правова цінність в країнах конфуціанської культури.
35. Правовий статус жінки в родині і суспільстві як фактор правового виховання мусульман.
36. Судова практика як джерело правового виховання в країнах мусульманського права.
37. Особливості організації правового виховання у СРСР.
38. Правове виховання молоді у СРСР.
39. Форми правової пропаганди у СРСР.
40. Роль засобів масової інформації у правовому вихованні радянського народу.
41. Характерні риси правового виховання в культурі Київської Русі.
42. Роль книжково-освітньої реформи Ярослава Мудрого у правовому вихованні того часу.

43. Історичні традиції правового виховання в Україні з X по XVI ст.
44. Традиції правового виховання в культурі України в XVI-XX ст.
45. Правовий ідеал українського суспільства: традиція та сучасність.
46. Український державотворчий процес: особливості, сучасний стан та перспективи розвитку.
47. Концепція правового суспільства в контексті українського державотворення.
48. Особистість як суб'єкт державотворення та мета правового виховання.
49. Сучасні тенденції розвитку правової освіти в Україні.
50. Основні причини деформації правосвідомості та правової культури в українському суспільстві.
51. Деформованість правосвідомості та правової культури громадян як причина неповаги до права.
52. Правовий нігілізм: причини, різновиди, шляхи подолання.
53. Девіантна поведінка як зовнішній прояв деформацій у правосвідомості.
54. Профілактика деформацій у правосвідомості та правовій культурі: сучасні тенденції та напрямки.
55. Законодавче забезпечення правового виховання в українській державі.
56. Особливості формування правосвідомості й правової культури у перехідних суспільствах.
57. Основні напрямки та завдання правового виховання в сучасній Україні.
58. Правова освіта в Україні: стан та перспективи розвитку.
59. Роль засобів масової комунікації у процесі правового виховання.
60. Роль юристів у правовому вихованні.

Важливо вказати, що наведені переліки тем рефератів за I-II модулями не є вичерпними. Студент самостійно може запропонувати тему для опрацювання, узгодити її і план реферату з викладачем.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”**

Кафедра філософії

РЕФЕРАТ

на тему:

**“ЦІННІСНІ ОСНОВИ
ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ”**

**Виконав: студент 42 групи,
IV факультету
П. В. Герасименко,
науковий керівник:
д-р. філос. наук, проф.
О. Г. Данильян**

**Харків
2012**

УЧАСТЬ У РОБОТІ СТУДЕНТСЬКОГО НАУКОВОГО ГУРТКА ЧИ ПРОБЛЕМНОЇ ГРУПИ

Студентський науковий гурток формується його керівником на початку вивчення дисципліни “Філософські проблеми правового виховання”. Запис бажаючих проводиться на кафедрі філософії. Засідання гуртка відбувається не менше двох разів на місяць. Більш точну періодичність визначає керівник гуртка.

Робота гуртка складається з вивчення, дослідження та обговорення членами гуртка літератури з даної дисципліни. Обговорення відбувається шляхом доповідей та дискусії за темами цих доповідей.

За роботу у гуртку керівник виставляє студенту бали.

Проблемна група формується кожним викладачем на факультеті за відповідною тематикою навчальної дисципліни “Філософські проблеми правового виховання”. Студенти-члени групи розробляють обрану тематику, пропонують шляхи вирішення наукових проблем. Результатом такої роботи може бути написання тез, статті, доповіді. Залежно від активності керівник групи виставляє студенту бали як за індивідуальну роботу.

ПІДГОТОВКА ТЕЗ ТА УЧАСТЬ СТУДЕНТІВ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ

Щорічно на базі Національного університету “Юридична академія імені Ярослава Мудрого” та інших вищих навчальних закладів проводяться наукові конференції, зокрема і студентські, які тією чи іншою мірою торкаються філософських проблем правового виховання. За результатами таких наукових заходів, як підсумок їхньої роботи, публікуються збірки наукових праць.

Студенти, які мають бажання взяти участь у подібних наукових заходах, мають підготувати тези.

Критерії вибору теми тез. Базисом для підготовки тез може бути раніше написаний реферат, який відпо-

відає певним вимогам щодо змісту та оформлення. Обсяг тез не повинен перевищувати 2-х – 3-х с. (точніше він вказується у повідомленні про проведення конференції) і має охоплювати та розкривати обрану студентом тематику.

П і д г о т о в к а т е з. При підготовці тез потрібно дотримуватися вимог **щ о д о**:

1) *обґрунтування актуальності обраної теми.* Слід указати (у межах 1-2 речень), чому обрана тема становить інтерес, у чому полягає необхідність її дослідження та розробки;

2) *викладення основного матеріалу дослідження.* Від самого початку важливо опановувати специфіку наукового стилю, привчатися до чіткості, володіння спеціальною термінологією, логічності та послідовності. Зазвичай слід починати з постановки проблеми, потім описати ті прийоми та способи, використання яких є доцільним для її вирішення, а після цього перейти до наслідків їх застосування (власне вирішення поставленої проблеми – досягнення мети роботи);

3) *висновків.* У висновках важливо послідовно і ясно викласти вирішення поставленої проблеми, сформульовану на початку дослідження. Висновки викладають у вигляді чітких тверджень, в яких відображається авторська позиція з розглядуваного питання. Наприкінці роботи доцільно вказати перспективи подальших наукових розробок обраного напрямку в майбутньому.

Тези готуються під керівництвом викладача – наукового керівника, який допомагає студенту; паралельно створюється їх електронний варіант.

Тези вважаються допущеними до конференції у разі проходження редактування редакційною колегією конференції.

Бали при участі у конференції як за індивідуальну роботу виставляються студенту за умови публікації тез та його участі у конференції.

3. МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДЛЯ РЕФЕРУВАННЯ ЛІТЕРАТУРИ

Викладач повинен пропонувати літературу студенту з урахуванням його особистих схильностей та відповідно до тем семінарських занять. При цьому література має бути актуальною, сприяти формуванню цілісного уявлення стосовно обраної теми.

До реферування можуть застосовуватись як окремі наукові статті, так і частини монографічних чи інших наукових робіт, які мають завершений змістовний характер. Максимальний обсяг до реферування становить – 150 с.

Для реферування доцільно запровадити таку послідовність, а саме:

1) визначити головну проблему тієї праці, яка реферується (як правило, вона безпосередньо пов'язана із назвою). Студент повинен принаймні для себе сформулювати те основне питання, на яке прагне знайти відповідь автор роботи, що є об'єктом анотування;

2) зрозуміти, які завдання ставить автор задля розкриття поставленої проблеми. З цією метою варто спрямувати увагу студента насамперед на зміст, де зазвичай чітко видно структуру роботи, а отже, і поставлені автором завдання;

3) визначити, що стало поштовхом для автора при написанні праці, яка анотується. Це може бути відповідь на позицію іншого автора, яка є об'єктом критики, відсутність чітких систематизованих уявлень стосовно досліджуваної проблеми (так звана “теоретична актуальність”), певна ситуація, яка виникла у суспільстві та потребує невідкладного осмислення (так звана “практична актуальність”);

4) анотуючи літературу, важливо простежити хід авторських міркувань, визначити послідовність і логіку викладення матеріалу, відтворивши її в анотації; зосередити увагу на методах дослідження, на які спирається автор, та визначити їх роль і місце для досягнення поставленої у роботі мети.

5) обов'язково зазначається, яких результатів досягає

автор у досліджуваній праці, які висновки він робить. При цьому слід звернути увагу на те, щоб ці висновки були викладені в анотації чітко, стисло, послідовно, щоб можна було простежити зв'язок між авторською аргументацією та підсумками роботи.

Насамкінець, при реферуванні слід указати, які перспективи подальших розвідок існують у даному напрямі, які питання автор залишає невирішеними чи недостатньо з'ясованими.

О ф о р м л е н н я. На папері до реферування висуваються такі ж вимоги як і до реферату, крім тих, які за формою роботи не можуть бути втілені (перелік літератури тощо). План наводиться за бажанням студента. Обсяг роботи – 20 с.

Роботу можна здати і в електронному варіанті (вимоги такі ж як і до оформлення електронної форми реферату).

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК МОНОГРАФІЧНОЇ ТА ПЕРІОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ РЕФЕРУВАННЯ ЗА МОДУЛЯМИ I-II

Бигун В. Человек в праве: кинематографический образ прав человека (философско-правовой очерк и фильмография) / В. Бигун // Антропология права: философский та юридический виміри (стан, проблеми, перспективи): статті учасників VII Міжнарод. “круглого столу” (м. Львів, 9-10 груд. 2011 р.). – Л.: Галиць. друкар, 2012. – С. 18-45.

Данильян О. Г. Особливості організації правового виховання в СРСР / О. Г. Данильян, Ю. Ю. Калиновський // Практ. філос. – 2011. – № 2 (40). – С. 114-123.

Данильян О. Г. Особливості організації та управління правовим вихованням у демократичному суспільстві / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань // Гілея: наук. вісн. Зб. наук. пр. / гол. ред. В. М. Вашкевич. – К.: ВІР УАН, 2011. – Вип. 50. – С. 427-433.

Данильян О. Г. Проблема оцінки реального стану правосвідомості і правової культури в транзитивних суспільствах / О. Г. Данильян // Вісн. Акад. прав. наук України. – Х.: Право, 2008. – Вип. 4 (55). – С. 57-68.

Дзьобань О. П. Правове виховання і правова соціалізація: діалектика взаємозв'язку / О. П. Дзьобань // Вісн. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Сер.: філос., філос. права, політол., соціол. – Х.: Право, 2009. – Вип. 2. – С. 61-70.

Дзьобань О. П. Правовий нігілізм як деструктивний чинник української правосвідомості й правової культури / О. П. Дзьобань // Політолог. вісн. Зб. наук. пр. – К.: ІНТАС, 2011. – Вип. 56. – С. 321-330.

Калиновський Ю. Ю. Правосвідомість українського народу: генеза та сучасність: моногр. / Ю. Ю. Калиновський. – Х.: Право, 2008. – 288 с.

Калиновський Ю. Ю. Особливості виникнення та загальні характеристики тоталітарної правосвідомості / Ю. Ю. Калиновський // Гілея: наук. вісн. Зб. наук. пр. / гол. ред. В. М. Вашкевич. – К.: ВІР УАН, 2011. – Вип. 46. – С. 398-405.

Калиновський Ю. Ю. Роль правового виховання у подоланні деформацій правосвідомості українського соціуму / Ю. Ю. Калиновський // Там же. – Вип. 49. – С. 345-352.

Львова О. Л. Правові документи про права людини в ісламі: характерні риси / О. Л. Львова // Часоп. Київ. ун-ту права. – 2008. – № 4. – С. 12-19.

Мануйлов Є. М. Формування особистості майбутнього фахівця права. Вибр. пр.: статті, матеріали конференцій, “круглих столів” (2006-2011) / Є. М. Мануйлов. – Х.: Право, 2011. – 216 с.

Мануйлов Є. М. Правове виховання студентів в умовах сучасного ВНЗ / Є. М. Мануйлов // Вісн. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Сер.: філос., філос. права, політол., соціол. – Х.: Право, 2010. – Вип. 5. – С. 244-246.

Максимов С. І. Філософія права: сучасні інтерпретації. Вибрані праці: статті, аналітичні огляди, переклади (2003-2010) / С. І. Максимов. – Х.: Право, 2010. – 336 с.

Національна програма правової освіти населення, затверджена Указом Президента України від 18.10.2001 р. <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main/cgi?nreg=992%2F2001>

Панов М. І. Проблеми права і влади в умовах посттоталітарних трансформацій: міждисциплінарний аналіз: моногр. / М. І. Панов, О. Г. Данильян, С. І. Максимов та ін.; за заг. ред. М. І. Панова, О. Г. Данильяна. – Х.: Право, 2004. – 360 с.

Правове виховання в сучасній Україні: моногр. / А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. – Х.: Право, 2010. – 368 с.

Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: моногр. / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. – Х.: Право, 2009. – 352 с.

Доцільно використовувати для реферування та анотування періодичні наукові видання, зокрема, які видаються в Національному університеті “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”: зб. “Проблеми законності”, “Вісник Національної юридичної академії імені Ярослава Мудрого. Сер.: Філософія, філософія права, політологія, соціологія” та ін.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ

Б і б л і о г р а ф і я – різновид індивідуальної роботи з підбору та опрацювання наукових джерел (статей, монографій, публікацій у мережі Інтернет тощо) за обраною студентом тематикою. Тематика має відповідати або програмі курсу “Філософські проблеми правового виховання”, або пропонується студентом за погодженням із науковим керівником.

Передусім важливо звернути увагу на сучасні публікації з обраної студентом тематики. Опрацювання першоджерел повинно містити такі питання та проблеми: мета і завдання, які переслідував автор роботи, проблематика роботи і пропозиції автора з її вирішення, пропозиції самого студента з наведеної проблеми.

Мінімальна кількість першоджерел до опрацювання становить 10 найменувань. На папері до бібліографії висуваються усі вимоги, як і до реферату, крім тих, які за формою ро-

боти не можуть бути втілені (перелік літератури тощо). План наводиться за бажанням студента. Обсяг роботи – 20 с.

Можливо виконати та здати роботу і в електронному виді (вимоги такі ж як і до оформлення електронної форми реферату).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО СКЛАДАННЯ КРОСВОРДУ ТА ТЕСТІВ

Кросворд готується за погодженням з викладачем – науковим керівником. Мінімальна кількість термінів – 150 слів, до яких можуть включатися терміни, категорії, визначення з філософських проблем правового виховання, прізвища та імена відомих науковців. Студенту надаються 15 обов’язкових термінів, котрі мають бути розміщені в кросворді.

У друкованому форматі кросворд повинен відповідати вимогам до реферату в тій частині, які можна використати. Кросворд складається з: титульного аркуша, незаповненого кросворду, заповненого кросворду, переліку питань по вертикалі та горизонталі, переліку відповідей на питання, переліку використаної літератури.

Тести можуть готуватися за визначеною тематикою, за конкретною темою чи напрямком тощо. Необхідно сформулювати тестові питання та підготувати варіанти відповіді на них (одне питання – чотири варіанти відповіді). Мінімальна кількість питань в тесті становить 25-30. З тестами студент надає ключ для їхнього розв’язання.

За погодженням з викладачем кросворд і тести можуть бути підготовлені й здані в електронному варіанті.

4. ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота покликана допомагати повноцінному оволодінню предметом навчальної дисципліни, розширити ерудицію, сформувати навички науково-дослідницької роботи. Тому при організації самостійної роботи студентів слід органічно поєднувати ті види роботи, які вимагають уваги та ретельності, з тими, які стимулюють творчій пошук та мислення. Все це сприятиме всебічній підготовці студента до самостійної праці. Результатом самостійної роботи має стати формування якісно нового рівня наукової підготовки студента, вміння вільно орієнтуватися в системі.

Організація самостійної роботи. Як правило, перелік видів самостійної роботи повідомляється студентам на семінарських заняттях. З метою заохочення студентів необхідно вказати, які переваги надають окремі види самостійної роботи при виставленні підсумкової оцінки знань. Особливу увагу треба приділяти тим студентам, які виявляють інтерес до творчої самостійної роботи: проводити консультації, надавати допомогу при виборі теми для написання доповіді чи наукової роботи, пошуку та опрацюванні літератури з теми дослідження. Також слід підкреслити важливість наявності публікацій для вступу до аспірантури та магістратури.

Завдання для самостійної роботи. Варто зауважити, що самостійна робота є важливим елементом навчання в цілому. Головна мета цього виду роботи полягає в необхідності закріплення студентом матеріалу, який він підібрав у навчальному закладі, та його систематизації. Наведений нижче перелік форм для самостійної роботи є орієнтовним, з іншого ж боку, включає до себе найбільш змістовні форми самостійної роботи. У межах навчального курсу викладач може пропонувати й інші її форми, а саме такі, як:

- 1) виконання домашніх завдань (визначаються завданнями для ПЗ);
- 2) підготовка до ПЗ;

- 3) доопрацювання матеріалів лекції за допомогою комп'ютерного навчального курсу;
- 4) робота в інформаційних мережах;
- 5) складання конспектів тем, що виносяться на самостійне вивчення, самостійність ведення конспекту;
- 6) вивчення монографічної та іншої наукової літератури з проблематики навчальної дисципліни тощо.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ
*(оцінки різних видів індивідуальної
та самостійної роботи студентів)*

Зміст індивідуальної роботи має відповідати тематиці семінарських занять. За індивідуальну роботу студент може отримати максимально 10 балів. Розподіл балів за модулями навчання не є обов'язковим. Кількість балів за індивідуальну роботу фіксується у відомостях після закінчення всього курсу.

Навчальне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

**ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**“ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ
ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ”**

**галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрям підготовки 6.030401 “Правознавство”,
6.030202 “Міжнародне право”**

У к л а д а ч і: ДАНИЛЬЯН Олег Геннадійович,
ДЗЬОБАНЬ Олександр Петрович,
КАЛИНОВСЬКИЙ Юрій Юрійович,
МАКСИМОВ Сергій Іванович,
МАНУЙЛОВ Євген Миколайович,
ТРОФИМЕНКО Володимир Анатолійович

Відповідальний за випуск *О. Г. Данильян*

Редактор *В. В. Арнаутова*
Комп’ютерна верстка *А. В. Старжинської*

План 2012 р. Підп. до друку 26.06.2012. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Умовн. друк. арк. 1,31. Облік.-вид. арк. 0,7. Вид. № 116.
Тираж прим. Зам. № 4427. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.